

*У самым значным,
у самым простым
паэзія яго...*

(1905–1980)

**ДА 100-ГОДДЗЯ
З ДНЯ НАРАДЖЭННЯ
НАРОДНАГА ПАЭТА
БЕЛАРУСІ
П.У.БРОЎКІ**

Імя Петруся Броўкі даўно ўвайшло ў гісторыю беларускай літаратуры. Без яго творчасці немагчыма ўявіць шляхі і тэндэнцыі развіцця нашай паэзіі. У савецкі час П.Броўка быў шырокапрызнаным пісьменнікам: яму нададзены званні народнага паэта Беларусі (1962), заслужанага дзеяча навукі Беларускай ССР (1975), прысвоена званне Героя Сацыялістычнай Працы. Ён быў акадэмікам Акадэміі навук БССР, лаўрэатам самай высокай у былым СССР Ленінскай прэміі, неаднаразова адзначаны Дзяржаўнымі прэміямі СССР і БССР. П.Броўка займаў адказныя пасады ў пісьменніцкіх саюзах: у СП БССР быў старшынёй, а ў СП СССР – сакратаром праўлення. Шмат гадоў ён узначальваў выдавецтва Беларускай Савецкай Энцыклапедыі (БелСЭ), якое стваралася пры яго непасрэдным удзеле і з’явілася значнай падзеяй у духоўна-культурным жыцці рэспублікі (цяпер «Беларуская Энцыклапедыя» носіць імя паэта).

Пятрусь Броўка нарадзіўся ў в. Пуцілкавічы на Ушаччыне. Гэты край даў нашай літаратуры такіх вядомых мастакоў слова, як В.Быкаў, Р.Барадулін, Е.Лось, С.Законнікаў. Лёс хлопчыка ў многім тыповы для беларускіх пісьменнікаў – сялянскіх сыноў, дзяцей беларускай вёскі. З маленства Пятрусь зведаў цяжкую працу, няпростае вясковае жыццё, захапіўся хараством роднай прыроды. Яшчэ ў дзіцячыя гады хлопчык пазнаёміўся з першымі беларускімі кніжкамі – творамі Я.Купалы і Я.Коласа. Нядоўга вучыўся ў Лепельскім

вышэйшым пачатковым вучылішчы: на яго навучанне ў сям'і не хапала сродкаў. З трынаццаці гадоў Пятрусь пачаў працаваць: быў перапісчыкам у валасным ваенным камісарыяце, справаводам у выканкоме, рахункаводам у саўгасе, старшынёй сельсавета. З 1927 года ён — адказны сакратар газеты «Чырвоная Полаччына» і адначасова кіраўнік мясцовай філіі «Маладняка». Менавіта ў гэтай газеце з'явіліся першыя вершы Броўкі. Неўзабаве ён пакінуў Полацк: прага да ведаў, жаданне пашырыць сваю адукацыю прывялі яго ў 1928 годзе на літаратурна-лінгвістычнае аддзяленне Белдзяржуніверсітэта.

Трыццатыя гады — час інтэнсіўнага станаўлення таленту Броўкі. У гэты перыяд з'явіліся яго першыя кнігі «Прамова фактамі», «Гады як шторм» (абедзве — 1930), «Цэхавыя будні» (1931) і інш. Дружба, каханне, радасць сумеснай працы, добры свет людскіх узаемаадносін, чалавечых пачуццяў сталі крыніцай натхнення паэта, вытокамі яго ранняй лірыкі. Разам з сучаснасцю Броўку вабіла героіка грамадзянскай вайны, якой прысвечана адна з лепшых яго паэм «Праз горы і стэп» (1932). У 1940 годзе выйшаў зборнік паэта «Шляхамі баравымі», у якім яго талент дасягнуў высокай паэтычнай вяршыні.

Калі пачалася вайна, Броўка быў сярод тых, хто першымі з'явіліся на прызыўныя пункты. Ён працаваў інструктарам-літаратарам франтавой газеты «За Советскую Белоруссию» на Бранскім і Заходнім франтах, супрацоўнічаў з партызанскімі выданнямі. Балючыя, шчымлівыя сюжэты яго вершаў, балад, паэм, якія прысвечаны вайне. Яны распавядаюць і пра Надзю-Надзеюку, закатаваную фашыстамі, і пра спаленую вёску, і пра першыя пасляваенныя барозны і жмені зёрнаў, кінутыя ў іх рукамі сей-

біта, і пра слёзы герояў-франтавікоў, якія засталі папялішчы на месцы былых родных хат. Тэма вайны працягваецца і ў вядомай паэме Броўкі «Голас сэрца» (1960). Яна прысвечана маці паэта, якая загінула ў Асвенцыме.

Паэтычны талент Броўкі дасягнуў вяршыні ў 60—70-ыя гады, якія сталі надзвычай важным і плённым этапам у яго творчасці. Гэты час аказаўся ўраджайным на кнігі паэзіі — выйшлі ў свет зборнікі «Пахне чабор» (1959), «Далёка ад дому» (1960), «Між чырвоных рабін» (1969), «Калі ласка» (1972) і інш. Яны вызначаюцца тонкім лірызмам, эмацыянальнай шчодрасцю, гуманістычным пафасам. Мілагучнасцю, лірычнай пяшчотай напоўнены вершы «Пахне чабор...», «Александрына», якія непаўторна загучалі ў выкананні знакамітых «Песняроў».

Пятрусь Броўка вядомы перш за ўсё як паэт. Аднак з юных гадоў і да апошніх дзён ён пісаў і прозу. Пяру пісьменніка належаць зборнікі аповесцей «Каландры» (1931), нарысаў «Ураджай» (з П.Глебкам, 1933), «Месяц у Чэхаславакіі» (1952), раман «Калі зліваюцца рэкі» (1957), зборнік апавяданняў «Разам з камісарам» (1974). Прыродны талент пісьменніка-грамадзяніна ярка праявіўся і ў літаратурна-крытычнай дзейнасці — успамінах і выступленнях на тэмы літаратурнага і грамадскага жыцця. У абсягу творчай дзейнасці паэта — таксама кіно, музыка, тэатр. Ён — аўтар двух оперных лібрэта — «Міхась Падгорны» (1939) і «Алеся» (у сааўтарстве з Я.Рамановічам, 1944). Па аповесці П.Броўкі «Каландры» зняты мастацкі фільм «Хто твой сябра» (1934), а паводле яго аўтабіяграфічных апавяданняў — тэлевізійны мастацкі фільм «Побач з камісарам» (1978).

...У самым значным і ў самым простым — невычарпальная крыніца броўкаўскай творчасці.

К.Д.Варанько, галоўны бібліёграф Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі